

دوره حقوق کودک - دقر ششم

سیاست جنایی ایران

در قبال اطفال و نوجوانان

(در پرتو تدوین آسیب‌شناسی رویکرد قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹)

تألیف:

دکتر سلمان کونانی

دکترای حقوق کیفری، جرم‌شناسی و استادیار دانشگاه

با دیباچه و نظارت:

دکتر محمود عباسی

دبیر مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک

و معاون حقوق بشر و امور بین‌الملل وزارت دادگستری

سرشناسه: کونانی، سلمان، ۱۳۴۴-

عنوان قراردادی: ایران، قوانین و احکام
Iran Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور: سیاست جنایی ایران در قبال اطفال و نوجوانان (در پرتو نقد و آسیب‌شناسی رویکرد قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹) / تألیف سلمان کونانی؛ با دیباچه و نظارت محمود عباسی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات حقوقی، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۹۵ ص؛ ۱۴×۲۱ س.م.

فروست: دوره حقوق کودک: دفتر ششم.

شابک: دوره: ۱-۲-۹۷۶۱۰-۶۲۲-۹۷۸ جلد: ۶-۸-۹۸۴۳۰-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت کتابنامه: [۲۹۳] - ۲۹۵

موضوع حقوق کودک -- ایران

موضوع Children's rights -- Iran

موضوع اجرای عدالت کیفری کودکان و نوجوانان -- ایران

موضوع: Iran -- Administration of juvenile justice

موضوع جرم و جنایت -- ایران -- سیاست دولت

موضوع: Iran -- Government policy -- Crime

موضوع کودکان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران

موضوع: Iran -- Legal status, laws, etc -- Children

موضوع نوجوانان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران

موضوع: Iran -- Legal status, laws, etc -- Teenagers

شابکه افزوده: عباسی، محمود، ۱۳۴۲-، مقدمه نویسنده

رشدی کنگره: KMH51515

رشدی دیوبند: ۳۴۶/۵۵۰۳۵

شماره کتابخانه ملی: ۸۵۲۳۱۵۰

اطلاعات رگرده: اطلاعاتی

سیاست جنایی ایران در قبال اطفال و نوجوانان

(در پرتو نقد و آسیب‌شناسی رویکرد قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹)

دوره حقوق کودک - دفتر ششم

تألیف: دکتر سلمان کونانی

با دیباچه و نظارت: دکتر محمود عباسی

صفحه‌آرایی: زینب حاجتمند

طرح جلد: محمدحسن عرفان‌منش

چاپ اول: پاییز ۱۴۰۰

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: اعتماد

شابک: دوره: ۱-۲-۹۷۶۱۰-۶۲۲-۹۷۸ جلد: ۶-۸-۹۸۴۳۰-۶۲۲-۹۷۸

ناشر: حقوقی، پژوهشکده نوآوری حقوقی

مرکز پخش: تهران، میدان فلسطین، کتابفروشی تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین‌الملل پلاک ۲۹،

تلفن: ۰۲۱-۸۸۹۲۱۹۸۰ - ۰۲۱-۸۸۹۰۳۸۴۳

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست

دیباجه	۱۵
مقدمه	۱۷
فصل مقدماتی: از مرزشناسی سیاستگذاری جنایی تا سیاست جنایی تقنینی	۲۹
۱- دعوت به سیاستگذاری جنایی: جهایی معقود در شهرک قانونگذاری در ایران	۳۰
۱-۱ شناخت از قانون	۳۰
۱-۲ نقد فقدان نظریه پردازی در حقوق ایران (خلاً نظریه حقوقی، کیفرشناسی و جرمشناسی ایرانی)	۳۱
۱-۳ نیاز به جرمشناسی بومی - ایرانی	۳۲
۱-۴ بسوی رنسانس جنایی	۳۴
۲- قدم زدن در اوردگاه سیاستگذاری جنایی - سیاستگذاری عمومی	۳۷
۳- از سیاست جنایی تا سیاست جنایی تقنینی	۳۹
۴- سیاست جنایی وامدار سیاستگذاری جنایی	۴۳
۵- سخنی در باب سیاست جنایی قانون حمایت از اطفال و نوجوانان در افق آموزه های بین المللی	۴۴
۶- یک تذکر: غفلت از لزوم بازاریابی قانونی سوابق قانونگذاری در خصوص اطفال و نوجوانان و وضع یک قانون جامع	۴۷
۷- یادآوری برخی از بیش نیازهای سیاستگذاری کودک محور با لحاظ آموزه های جامعه شناسی جنایی ویژه خردسالان	۵۴
فصل اول: کلیات	۶۳
۱- تعریف مفاهیم (ماده ۱)	۶۴
۲- افراد منسوم قانون (ماده ۳)	۱۰۵
۳- مصادیق وضعیت مخاطره آمیز (ماده ۳)	۱۰۶
فصل دوم: تشکیلات	۱۴۵
۱- دفتر حمایت از اطفال و نوجوانان قوه قضائیه (ماده ۴)	۱۴۶
۲ ساختار و تشکیلات در حوزه قضائی شهرستان (ماده ۵)	۱۴۷
۳- دستگاه ها و نهادهای فعال و مؤتلف در امر حمایت از حقوق اطفال و نوجوانان (ماده ۶)	۱۵۲
فصل سوم: جرائم و مجازات ها	۱۶۷
۱- خودداری از ثبت نام اطفال و نوجوانان یا جلوگیری از تحصیل آنها (ماده ۷)	۱۶۷
۲- فراهم آوردن موجبات فرار طفل یا نوجوان از خانه یا مدرسه و یا ترک تحصیل (ماده ۸)	۱۷۲
۳- بی توجهی و سهل انگاری (ماده ۹)	۱۷۵

۴- ازار یا سو، استفاده جنسی از طفل یا نوجوان (ماده ۱۰).....	۱۸۵
۵- معامله راجع به طفل یا نوجوان (ماده ۱۱).....	۱۹۵
۶- قاچاق اطفال و نوجوانان (ماده ۱۲).....	۱۹۸
۷- انتقال، خرید، فروش یا قاچاق اعضاء و جوارح طفل یا نوجوان (ماده ۱۳).....	۲۰۳
۸- تسهیل موجبات ارتکاب خودکشی طفل یا نوجوان (ماده ۱۴).....	۲۰۶
۹- بهره‌کشی اقتصادی از اطفال و نوجوانان (ماده ۱۵).....	۲۱۱
۱۰- اختار قراردادن یا فروش مواد دخانی به اطفال و نوجوانان (ماده ۱۶).....	۲۱۶
۱۱- خودداری از اعلام وقوع جرم علیه اطفال و نوجوانان (ماده ۱۷).....	۲۱۸
۱۲- افشای هویت اعلام‌کنندگان وقوع جرم علیه اطفال و نوجوانان (ماده ۱۸).....	۲۲۴
۱۳- افشای هویت یا اطلاعات طفل یا نوجوان برآمده یا در معرض خطر (ماده ۱۹).....	۲۲۷
۱۴- مداخله کارکنان دستگاه‌های موضوع ماده ۲۹ قانون برنامه پنجم توسعه در ارتکاب جرائم عمدی علیه اطفال و نوجوانان (ماده ۲۰).....	۲۳۰
۱۵- مشارکت یا معاونت اشخاص حقوقی در ارتکاب جرایم موضوع قانون حمایت از اطفال و نوجوانان (ماده ۲۱).....	۲۳۳
۱۶- تشدید مجازات مرتکبان جرایم موضوع قانون حمایت از اطفال و نوجوانان (ماده ۲۲).....	۲۳۵
۱۷- عدم اعمال مقررات تشدید نسبت به نوجوانان (ماده ۲۳).....	۲۳۶
۱۸- تعیین تکلیف اموال و اشیاء مرتبط با ارتکاب جرایم موضوع قانون حمایت از اطفال و نوجوانان (ماده ۲۴).....	۲۳۸
۱۹- کیفیت اعمال مجازات (ماده ۲۵).....	۲۴۰
۲۰- تقدم دیه یا خسارت طفل و نوجوان بر وصول مطالبات دولت در اجرای حکم محکومیت (ماده ۲۶).....	۲۴۱
۲۱- مجازات امتناع مسئولان از انجام وظایف محوله (ماده ۲۷).....	۲۴۲
فصل چهارم: تحقیق، رسیدگی و تدابیر حمایتی..... ۲۴۳	
۱- دادسرا و دادگاه کیفری و دادگاه خانواده دیصلاح در رسیدگی به جرایم و دعاوی (ماده ۲۸).....	۲۴۴
۲- دادگاه صلاحیت‌دار در رسیدگی به وضعیت مخاطره‌آمیز (ماده ۲۹).....	۲۴۹
۳- توسعه جبهات قانونی شروع به تعقیب (ماده ۳۰).....	۲۵۰
۴- جنبه عمومی داشتن تمامی جرایم موضوع این قانون (ماده ۳۱).....	۲۵۲
۵- تحقیقات و اقدامات مددکاران اجتماعی پس از اطلاع از وضعیت مخاطره‌آمیز (ماده ۳۲).....	۲۵۳
۶- اقدامات عملی مددکاران (ماده ۳۳).....	۲۵۵
۷- محدودیت‌های مددکاران و واحد حمایت دادگستری در مواجهه با حریم خصوصی افراد (ماده ۳۴).....	۲۵۶
۸- دستور موقت خروج طفل و نوجوان از محیط خطر توسط دادستان (ماده ۳۵).....	۲۵۷
۹- تحدید حدود حقوق سرپرستی، حضانت و در مواجهه با کودک یا نوجوان در معرض خطر توسط دادستان (ماده ۳۶).....	۲۵۸

دیباچه

کودک، ارزشمندترین و در عین حال حساس‌ترین موضوع حقوق است. رسالت دانش حقوق رساندن کودکان به جایگاهی است مناسب کرامت کودکان، که چیزی ظریف‌تر و شکننده‌تر از کرامت انسانی است. حقوق کودک، هنر است بیش از آنکه علم باشد. از میان تمامی رویکردهای تربیتی و حمایتی در ساحت حقوق کودک که در بنیان‌های نظری غرب و شرق و آموزه‌های متعالی فرهنگ بومی در ادبیات حقوق کودک بر ساخته شده، و آنچه منطق عمل‌گرایی و مصالح و الزامات زمانه ایجاب می‌کند؛ عالم حقوق کودک دست به خلق قاعده موزون بر بوم رویاهای کودکی می‌زند.

نظام حقوقی دغدغه‌مند می‌بایستی در برابر سوژه حساس کودک بر جنبه‌های وجودی و برجسته‌ترین باشد. سیاست‌گذاران کلان، مقننین، قضات، مجریان و کلیه کنشگران حقوق کودک، یکپارچه باید خلأها و چالش‌ها را با درک شرایط و اوضاع و احوال روزگار خود فهم کنند و برای رفع آن‌ها چاره‌اندیشی نمایند.

در کشور ما سیر تطور نظام حقوقی، حاکی از آن است که در کنار پیشرفت‌های نسبی، سیاست‌ها و قوانین حوزه کودک بعضاً با ضعف‌هایی چون اجمال، اختصار، ابهام، ناهماهنگی، واگرایی؛ و گاه، نگاه‌های دفعی و جزیره‌ای همراه بوده‌اند. مع‌الوصف، اینک نشانه‌هایی بر سپهر سیاست حقوقی مشاهده می‌شود که گویی دوران گذار عقلانیت حقوقی و بلوغ معرفی در کارگزاران و سیاست‌گذاران حقوق کودک فرا رسیده است. در این بین شاید بتوان گفت قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹ با پیش‌درکی وثیق از ضعف‌های پیشین، به عنوان جامع‌ترین و جند وجهی‌ترین قانون راجع به اطفال و نوجوانان در سابقه سیاست تقنینی ایران، یا به عرصه وجود گذارده است. قانونی نوپدید که هنوز انطور که باید محل کنکاش و نقد و گفتگو قرار نگرفته است.

در این بحبوحه، نویسندگان و پژوهشگران به مثابه اصلی‌ترین کنشگران حقوق کودک، با شیوایی و رسایی قلم خود نقشی مهم در واکاوی نقاط ضعف و قوت قوانین و شناساندن عیار آن‌ها ایفا می‌کنند.

سیاست جنایی حاکم بر اطفال و نوجوانان موضوعی مغفول‌مانده در عرصه ادبیات حقوقی کشور است که رویکرد قانونگذار و سیاست‌ورزان و برنامه‌ریزان این حوزه را به تصویر می‌کشد. پرداختن به این رویکرد نیازمند نگاهی عمیق و همه‌جانبه به موضوع است که باید از مبانی و ارزش‌های حاکم بر جامعه گرفته تا سیاست‌های تقنینی، قضایی و اجرایی و چگونگی تحقق آن را قرار و نهد.

در این مسیر، نگارنده این کتاب، دوست و همکار ارجمند و گرامی، جناب آقای دکتر

سلمان کوتانی، با قلمی ممتاز و پراحساس و نگاهی زیبا و ژرف اندیش، علاوه بر این که حاشیه‌ای ارزشمند بر متن قانون اخیرالتصویب حمایت از اطفال و نوجوانان، فراهم آورده‌اند؛ فرصتی نیز برای تحلیل نقادانه و اندیتمندانه و در عین حال، بسط ملاحظات نظری بی‌امون ظاهر و بطن مواد قانونی، مهیا ساخته‌اند. امید است این اثر مطمح‌نظر و موضع‌کاربست جامعه حقوقی به‌ویژه کنشگران حقوق کودک و قانونگذاران، سیاستگذاران و قضات و مجریان قانون، قرار گیرد.

دکتر محمود عباسی

دانشیار دانشگاه شهید بهشتی

دبیر مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک

و معاون حقوق بشر و امور بین‌الملل وزیر دادگستری

www.ketab.ir